

Συνάντηση Εργασίας για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

Πάτρα , 03 Δεκεμβρίου 2012

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα βασικά συμπεράσματα όπως αποτυπώθηκαν από τους συμμετέχοντες κατά την συνάντηση εργασίας για την **Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 που πραγματοποιήθηκε στις 03 Δεκεμβρίου 2012** είναι τα ακόλουθα .

1 η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ

<p>ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</p>	<ol style="list-style-type: none"> Υπάρχει μεγάλο έλλειμμα όσον αφορά τις διαδικασίες προώθησης των αγροδιατροφικών προϊόντων. Απουσιάζει η επιχειρηματική κουλτούρα και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός , οι αγρότες δεν μπορούν να δράσουν και ως επιχειρηματίες για την προώθηση – πώληση των προϊόντων τους .γεγονός που επιτείνεται (ή και οφείλεται) από την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών. Υπάρχουν δυσκολίες στην ανάπτυξη συνεργασιών με τους ερευνητικούς φορείς σε θέματα εφαρμοσμένης έρευνας και καινοτομίας. Θα πρέπει να δώσουμε ώθηση στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον πρωτογενή τομέα με έμφαση στην καινοτομία και διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος. Η Περιφέρεια και ειδικά ορισμένες περιοχές της παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα στον πρωτογενή τομέα τα οποία δεν εκμεταλλεύονται σωστά και αποδοτικά για την Περιφερειακή οικονομία ή ακόμα και να μην αξιοποιούνται καθόλου. Έλλειψη Αγροτικού τμήματος στα Επιμελητήρια <p>Τονίστηκε ιδιαίτερα ότι στην σημερινή συνάντηση απουσιάζει το σύνολο των φορέων που εκπροσωπούν τον πρωτογενή τομέα. Είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί κουλτούρα καινοτομίας η οποία θα πρέπει να εστιάζει όχι μόνο στην παραγωγή του προϊόντος αλλά και στον τρόπο που θα εισαχθεί στην αγορά, στην προώθησή του και στην διατήρηση της εμπορικής του θέσης. Αυτό απαιτεί συνεχή και συστηματική προσπάθεια</p>
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<ol style="list-style-type: none"> Η ζήτηση υπερκαλύπτει την παραγωγή, συνεπώς υπάρχει πεδίο δράσης. Την ίδια στιγμή υπάρχουν σημαντικές ερευνητικές και τεχνολογικές εξελίξεις σε τομείς ενδιαφέροντος του αγροδιατροφικού τομέα που ξεκινούν από την γενετική, τα θερμοκήπια, την αεροπονία και φθάνουν στην πληροφορική και τα clusters. Τα ερευνητικά ιδρύματα παρουσιάζουν σημαντική κινητικότητα στον τομέα αυτό αναπτύσσοντας μάλιστα και συνέργειες μεταξύ τους Στην Περιφέρεια υπάρχουν ερευνητικοί και τεχνολογικοί φορείς οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν υπεραξία στα αγροτικά προϊόντα καθώς και στις γεωργικές πρακτικές. Παραδείγματα είναι ο τομέας της θερμοκηπιακής καλλιέργειας που μπορεί να αποτελέσει τομέας αιχμής της οικονομίας. Η Περιφέρεια και ειδικά ορισμένες περιοχές της παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα στον πρωτογενή τομέα τα οποία δεν εκμεταλλεύονται σωστά και αποδοτικά για την Περιφερειακή οικονομία. Επίσης συμβαίνει συχνά να μην αξιοποιούνται σωστά ή και καθόλου. Υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις αγροδιατροφικές συμπράξεις όπως τονίστηκε και από τα Επιμελητήρια. Η ανάληψη σχετικής πρωτοβουλίας από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δημιουργεί ελπίδα για το μέλλον σε αυτή την κατεύθυνση και πρέπει να υλοποιηθεί το συντομότερο δυνατόν Στην Περιφέρεια έχει δημιουργηθεί σύμπραξη αγρο-διατροφικών φορέων (ΣΔΙΤ) μεταξύ ΠΔΕ, αγροτικών συλλόγων, ερευνητικών κέντρων, πανεπιστήμια, επιμελητήρια κλπ. και αναμένονται προτάσεις για τον καθορισμό κοινής δράσης. Τα επιμελητήρια δείχνουν αρκετά ενεργά ως προς την δυνατότητα κάλυψης των επιχειρηματικών αναγκών του αγροδιατροφικού τομέα αναζητώντας επέκταση σε έναν τομέα που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτά. Οι νέοι αγρότες έχουν δυναμική, έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και εργάζονται συστηματικά πάνω στους στόχους τους. <p>Τέλος η παρουσία εκπροσώπου νέων αγροτών ανέδειξε την δυναμική των νέων ανθρώπων που ασχολούνται με την γεωργία προβάλλοντας το υψηλό μορφωτικό κεφάλαιο που οι τελευταίοι κατέχουν και την αποφασιστικότητά τους να προχωρήσουν αυτόνομα .</p>
<p>ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</p>	<ol style="list-style-type: none"> Χαρτογράφηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων και προϊόντων της περιοχής προκειμένου να καλλιεργηθεί μια νέα κουλτούρα επικοινωνίας και καινοτομίας. Ένα κοινό συμπέρασμα είναι ότι

	<p>επιείγει να βρεθεί τρόπος επικοινωνίας και καταγραφής βασικών παραμέτρων όπως πχ η αντιστοίχιση ζήτησης με την αγορά. Η χαρτογράφηση θα αποτυπώσει τα δυνατά σημεία, τις εξαγωγικές δυνατότητες και θα βοηθήσει να δημιουργηθεί ισχυρό brand name στην περιοχή</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Επίσης κρίσιμο ρόλο πρέπει να παίξει ο ακαδημαϊκός και ερευνητικός χώρος στην παραγωγή εφαρμοσμένων λύσεων και καινοτόμων στην αγροτική παραγωγή (π.χ. έξυπνα ρομποτικά συστήματα στην γεωργία κλπ). 3. Σύνδεση έρευνας και γεωργίας και δασοκομίας 4. Προώθηση τοπικών προϊόντων μέσω οικονομικών κλίμακας (δεν αρκούν οικογενειακές μονάδες) 5. Πρόταση για στήριξη – ανάπτυξη των θερμοκηπίων στην ΠΔΕ. 6. Σημαντικός τομέας και η ενέργεια στην αγροτική οικονομία ! 7. Χρειάζονται πιστοποιήσεις (ΠΟΠ κλπ). Η Γαστρονομική ταυτότητα διάφορων προϊόντων πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και προώθησης.
Επισημάνσεις:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εισαγωγή ρομποτικών συστημάτων στη γεωργία. 2. Βιοτεχνολογία και διατροφή 3. (Κλείσοβα Μεσολογγίου): γεωργία, αλιεία, αλάτι : αρχαϊκή παραγωγική διαδικασία και ελλιπής εκμετάλλευση/αξιοποίηση. 4. Καινοτόμες δράσεις του Τμ. Ανθοκομικών καλλιεργειών και θερμοκηπίων ΤΕΙ Μεσολογγίου: υβρίδια κολοκυθίου και ντομάτας, σύστημα αεροπονικής καλλιέργειας, παρθένο ελαιόλαδο μακράς διάρκειας. 5. Παν. Πατρών: Έχει συγγενή τμήματα για τον αγροτικό τομέα: Τμ. Χημείας, Βιολογίας, Ιατρικής, Πολυτεχνικές σχολές για την βιο-οικονομία. 6. Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας (πχ. Ελιά καλαμών 50% της εθνικής παραγωγής από Ν. Αιτωλοακαρνανίας κλπ) και βελτίωση προϊόντος μέσω της έρευνας.

2^Η ΕΝΟΤΗΤΑ : ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	Brain drain
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Υπάρχει δυνατό ερευνητικό και τεχνολογικό δυναμικό στην Περιφέρεια το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί 2. Επίσης ο επιχειρηματικός κόσμος δήλωσε ότι μπορεί να συνδράμει και βοηθήσει την Περιφέρεια στο σχεδιασμό των δράσεων αλλά και στην υλοποίηση αργότερα 3. Ευκαιρίες στην αγορά εκπομπών ρύπων. 4. Επιτροπή Έρευνας – Καινοτομίας της Περιφέρειας
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Από τον ακαδημαϊκό χώρο τονίσθηκε ότι η έξυπνη εξειδίκευση θα πρέπει να περιλαμβάνει τις δράσεις των Key Enabling Technologies (KETs) για την ανάπτυξη οριζόντιων δράσεων. Τα σύγχρονα υλικά μπορούν να βοηθήσουν στη ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων οι οποίες μπορούν να είναι βιώσιμες και υπάρχουν τέτοια παραδείγματα στην περιφέρειά μας. Επίσης πρέπει να γίνει ενίσχυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα των νέων πηγών ενέργειας (κυψέλες καυσίμου, υδρογόνο κλπ) 2. Στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης προτείνεται η μεταβολή των τρόπου λειτουργίας κάποιων ερευνητικών και τεχνολογικών υποδομών (π.χ. Επιστημονικό Πάρκο Πατρών κλπ). Επίσης απαιτείται καλή και αξιόπιστη χαρτογράφηση των πόρων για να προλάβουμε τις γρήγορες εξελίξεις. Έμφαση δόθηκε στα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία που υπάρχουν για την τόνωση της επιχειρηματικότητας και η μεγάλη προσπάθεια που πρέπει να γίνει στον τομέα αυτό 3. Τα συμβατικά καύσιμα και οι προοπτικές που ανοίγονται από την εκμετάλλευσή τους θα πρέπει να ενεργοποιήσουν την τοπική επιστημονική και επαγγελματική κοινωνία ώστε να επιταχυνθεί η επιστημονική και τεχνική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού. Επίσης το χρηματιστήριο εκπομπών ρύπων έχει άμεση σχέση με την ενεργειακή στρατηγική της περιφέρειας. Τέλος η ενεργειακή εξοικονόμηση σχετίζεται και με την ενεργειακή θωράκιση των κτιρίων η οποία μπορεί να δημιουργήσει μεγάλη και ισχυρή τοπική αγορά 4. Κίνητρα για τους νέους ερευνητές για να αποφευχθεί το brain drain 5. Θα πρέπει να γίνει αξιολόγηση των ερευνητικών και τεχνολογικών επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί και να γίνει ανασχεδιασμός όπου πρέπει. Έμφαση πρέπει να δοθεί στις ηλεκτροκίνηση και στην ενεργειακή εξοικονόμηση που μπορεί να επιτευχθεί <p>Με αφορμή την έρευνα για την ύπαρξη υδρογονανθράκων στη Δυτική Ελλάδα προτείνεται η δημιουργία διατμηματικού μεταπτυχιακού με θέμα τη διαχείριση εκμετάλλευση υδρογονανθράκων - Εκπαίδευση στελεχών εξειδικευμένων σε τεχνολογίες άντλησης υδρογονανθράκων και λοιπών ειδικοτήτων της θεματικής ενότητας (π.χ. ενεργειακή θωράκιση κτιρίων). Όχι μόνο στελέχη αλλά και τεχνίτες.</p>

Επισημάνσεις:	<p>Cluster στην πράσινη ενέργεια</p> <p>Δυνατότητες ανάπτυξης σε γραφιτικά υλικά, βιο-υλικά και κυψέλες καυσίμου.</p> <p>Electromobility , Τεχνολογία μικρών ανεμογεννητριών</p> <p>KETs (KEY ENABLING TECHNOLOGIES) Νανοτεχνολογία - Φωτονική-Προηγμένα υλικά-Βιοτεχνολογία-Μικροηλεκτρονική – Διεργασίες Παραγωγής</p> <p>ΥΛΙΚΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ</p> <p>Γραφιτικά υλικά – Γραφένιο – Νανοσωλήνες άνθρακα , Πολυμερή, έξυπνα υφάσματα, βιοϋλικά, τεχνολογίες υδρογόνου, NANOTHINX → NANOΣΩΛΗΝΕΣ ΑΝΘΡΑΚΑ</p> <p>ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ SPIN OFFS ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΜΕ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ</p>
----------------------	---

3^Η ΕΝΟΤΗΤΑ : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	Μειωμένη συνεργασία επιχειρηματικού κόσμου με ερευνητικά αποτελέσματα προκειμένου να γίνουν επιχειρηματική πράξη
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	Ο επιστημονικός κόσμος παρουσιάζει ιδιαίτερη δυναμική και εμπειρίες στον τομέα ενώ το παραγόμενο έργο είναι υψηλού επιπέδου. Ωστόσο πρέπει να τονωθεί η συνεργασία με τον επιχειρηματικό κόσμο ώστε να γίνουν τα ερευνητικά αποτελέσματα επιχειρηματική πράξη
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικό θέμα αποτελεί η πιστοποίηση των φορέων που παρέχουν περιβαλλοντικές υπηρεσίες ώστε να υπάρχει αξιοπιστία. Στον τομέα αυτό θα πρέπει να υποστηριχθούν οι σχετικές υποδομές ώστε να γίνουν ανταγωνιστικές 2. Το περιβάλλον θα πρέπει να αποτελέσει σημαντικό πεδίο δραστηριότητας ειδικά στον τομέα της νέας επιχειρηματικότητας αλλά και της βιώσιμης ανάπτυξης (έξυπνη πόλη). Πρακτικές ιδιαίτερα επιτυχημένες υπάρχουν σε πολλές πόλεις και μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα προς εφαρμογή.
Επισημάνσεις:	Περιβάλλον και «έξυπνη πόλη» (βλ. πλατφόρμα Βαρκελώνης). Smart city environment

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ &ΤΠΕ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τονίσθηκε ότι η έλλειψη υποδομών θα αποτελεί τροχοπέδη στην τουριστική ανάπτυξη και χωρίς αυτές τις υποδομές (δρόμοι, λιμάνια αεροδρόμια) η τουριστική ανάπτυξη θα είναι ελλιπής και μονόπλευρη. <p>Δεν υπάρχουν ώριμες υποδομές ώστε να αναπτυχθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα με τις νέες τεχνολογίες και να δημιουργούνται συνθήκες οικονομικής βιωσιμότητας</p>
-------------------	---

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	1. Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά όπως η Αρχαία Ολυμπία .Υπάρχει ψηφιακό απόθεμα που έχει δημιουργηθεί κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους το οποίο χρειάζεται ενοποίηση, συστηματική προβολή και επιχειρηματική αξιοποίηση.
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία νέου φορέα καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο ώστε να υπάρχει συνέχεια και αξιοπιστία στις δράσεις. 2. Η Ολυμπία πρέπει να αποτελέσει παγκόσμιο σημείο αναφοράς και να σημείο Place Branding. Χρειάζεται να δημιουργηθούν εκδηλώσεις μεγάλου βεληνεκού για προβολή (π.χ. μεγάλο συνέδριο για τον πολιτισμό). Δημιουργία κέντρου Τεχνολογίας & Τέχνης. 3. Σύνδεση πολιτισμού – τουρισμού 4. Virtual μουσεία 5. Κέντρο πολιτιστικού σχεδιασμού η Αρχαία Ολυμπία 6. Χάραξη στρατηγικής στην τουριστική προβολή και ανάπτυξη επιτύχει χρειάζεται συστηματική προσπάθεια, ένωση των φορέων (cluster) και δημιουργία τοπικού και περιφερειακού brand name. Χρειάζεται σωστός επιχειρησιακός σχεδιασμός και ανασχεδιασμός με ρήξεις όπου χρειάζεται 7. Επίσης στον πολιτισμό η διεπιστημονική συνεργασία μπορεί να γίνει ωφέλιμη σε πολλούς τομείς ενώ θα μπορεί να αποτελέσει τη βάση για επιχειρηματική αξιοποίηση 8. Ανάπτυξη των τουριστικών καταφυγίων –μαρίνες, με μεγάλες επιχειρηματικές δυνατότητες λόγω της ζήτησης στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας
Επισημάνσεις:	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Ψηφιακά μουσεία» 2. Πολιτισμός και Περιβάλλον 3. Η Αρχαία Ολυμπία πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο του σχεδιασμού 4. Place marketing - branding: σύνδεση πολιτισμού και τουρισμού σε ενιαίο επιχειρησιακό σχέδιο 5. (Καινοτομία στην κατεύθυνση αλλαγής κουλτούρας των τοπικών κοινωνιών) 6. Κέντρο τέχνης και τεχνολογίας 7. Δημιουργία τουριστικών διαδρομών (φυσικών και ιδεατών). 8. Καινοτομία στις μεθόδους συντήρησης - αναστήλωσης μνημείων 9. Πολιτισμός και Εκπαίδευση 10. Αξιοποίηση Μαρίνων – Τουριστικών Καταφυγίων

5Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΝΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Έλλειμμα Καινοτομίας 2. Έλξη της ζήτησης 3. Έλλειμμα Κοινωνικού Κεφαλαίου (Εμπιστοσύνη, μοίρασμα ευκαιριών και κινδύνων) 4. Έλλειψη συντονισμού (Ευθύνη της ΠΔΕ) <p>Υπάρχει έλλειμμα όσον αφορά τις απαραίτητες δομές υποστήριξης.</p>
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Υπάρχει αρκετό δυναμικό στον τομέα παράλληλα όμως πρέπει να δοθεί προσοχή στην διασφάλιση πνευματικών δικαιωμάτων 2. Οι τοπικοί φορείς εκπροσώπησης της επιχειρηματικότητας (ΣΤΕΔΕ, Επιμελητήρια κλπ) μπορούν να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό. Παράδειγμα αποτελούν οι δράσεις των έξυπνων πόλεων που μπορούν να συνδυάσουν βιώσιμη και τοπική ανάπτυξη και έξυπνη επιχειρηματικότητα. 3. Καλή ερευνητική απόδοση 4. Υπάρχουν χρηματοδοτικά εργαλεία
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	1. Επιβάλλεται να εισέρθουμε – έστω με καθυστέρηση – στην πραγματικότητα των νέων μορφών επιχειρηματικότητας : hubs, θερμοκοιτίδες, clusters κ.α.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Να δοθεί έμφαση σε πρακτικές συνεργασίας ιδιωτικού δημόσιου τομέα (Private Public Partnerships) 3. Παράλληλα επισημάνθηκε η ανάγκη να λειτουργήσουν τα υφιστάμενα σχήματα καθώς δεν είναι ρεαλιστική η δημιουργία νέων θεσμών 4. Η τοπική αυτοδιοίκηση να παίζει σημαντικό και ενεργό ρόλο στην τόνωση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Πρέπει να συνδυαστεί με την αστική αναζωογόνηση και την αξιοποίηση του τοπικού επιχειρηματικού και επιστημονικού δυναμικού. 5. Καινοτομική επιχειρηματική δράση μέσω νέων εργαλείων με βάση το τελικό καταναλωτή. 6. Δημιουργία παρατηρητηρίου νέων τεχνολογιών. 7. Να ακολουθηθεί το μοντέλο των PPPs για την εξειδίκευση και υλοποίηση της S3. Το Παν. Πάτρας έχει μεγάλη εμπειρία στον τομέα και μπορεί να συνδράμει σημαντικά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί διότι το Παν. Πατρών έχει αναπτύξει σχετικό μηχανισμό διάχυσης της καινοτομίας στην αγορά και υπάρχει σημαντική ροή γνώσης που μπορεί να αξιοποιηθεί από τον επιχειρηματικό κόσμο. 8. Να δοθεί βαρύτητα στο 4^ο μέλος του έλικα: τους «χρήστες» (κοινωνία) 9. Ίδρυση ενός πανεπιστημιακού τεχνολογικού πάρκου, με στόχο την ενίσχυση της έρευνας για καινοτόμα προϊόντα, υποστήριξη για τη δημιουργία στελεχών υποστήριξης της καινοτομίας 10. Το ΕΠΠ να αναλάβει το σχεδιασμό περιφερειακών πολιτικών για την καινοτομία υπό την αιγίδα της Περιφέρειας. 11. Το Πανεπιστήμιο πρέπει να αναπτύξει μηχανισμούς για την τόνωση της παραγωγής καινοτομίας (εκθέσεις, διαγωνισμούς, επιβράβευση καινοτόμων έργων, κλπ) αλλά και οργανωτικές δράσεις τύπου «γραφείο καινοτομίας και μεταφοράς καινοτομίας» 12. Η Περιφέρεια πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες σχετικές με αιχμή την ανάληψη ευθύνης λειτουργίας του Επιστημονικού Πάρκου από το ΥΠΟΙΑΝ. 13. Ίδρυση πάρκου Επιχειρήσεων Υψηλής τεχνολογίας, παρατηρητήριο νέων τεχνολογιών, εξειδίκευση επιχειρηματικών πάρκων, γραφεία οργάνωσης καινοτομίας από τα Παν/ια.
<p>Επισημάνσεις:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Νέες μορφές καινοτομικής επιχειρηματικότητας (co-working space, i-hub, live-lab) 2. Πρωταρχικής σημασίας η Ολοκλήρωση του Οικοσυστήματος Καινοτομίας 3. Πάρκο επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας 4. Πρόταση: PPP (από το 2008, 1,2δισ ευρώ) ως εργαλείο για τον σχεδιασμό του RIS. 5. Προστασία πνευματικού προϊόντος 6. Ξευπνη πόλη : ασύρματο δίκτυο σε όλη την περιφέρεια.